

RAADSVOORSTEL

Zaaknummer	876777
Onderwerp	Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort
Besluit in raad	24 april 2024
Portefeuillehouder(s)	Wethouder Eijbaard
Naam steller	Albert van 't Riet
Status / Vertrouwelijkheid	Openbaar

Voorgestelde besispunten:

1. Het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort vast te stellen als een regionale leidraad voor de transitie naar een toekomstbestendig en vitaal buitengebied;
2. Het Handelingsperspectief Buitengebied als vertrekpunt in te brengen voor de Gebiedsgerichte Aanpak van het Utrechts Programma Landelijk Gebied c.q. andere relevante programma's;
3. Opvolging van het Handelingsperspectief Buitengebied te borgen en te monitoren in samenwerking met andere overheden en betrokken stakeholders.

Samenvatting van het voorstel

Het Handelingsperspectief Buitengebied voor het Utrechtse deel van de Regio Amersfoort op weg naar 2040 (hierna: HPB of 'het Handelingsperspectief') is één van de uitwerkingsprogramma's van het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort dat eind 2021 is vastgesteld.

In de regio lopen verschillende beleidstrajecten die van invloed zijn op de toekomst van het buitengebied (omslag naar natuur inclusieve, circulaire en klimaat neutrale landbouw, water en bodem sturend voor de inrichting van het landelijk gebied, extra woningbouw, versterking natuur en recreatie (Groen Groeit Mee). Al deze beleidstrajecten vragen ruimte en vragen samen veel meer ruimte dan beschikbaar is. Dat vraagt om het maken van keuzes en het bedenken van slimme combinaties. De mogelijkheden hiertoe worden in het HPB behandeld.

Voor de ontwikkeling van het HPB is bewust gekozen voor een participatief proces, dat ruimte biedt aan verschillende belangen en verschillende toekomstbeelden. Dit proces met gebiedsateliers voor de deelgebieden Eemland, Utrechtse Heuvelrug en Gelderse Vallei heeft in de zomer van 2023 geresulteerd in een Groeidocument. Dit Groeidocument met de opbrengst van de ateliers/gesprekken en voorgestelde richtingen is getoetst bij alle betrokkenen (belanghebbenden en raden), dit als een tussenstap richting het HPB.

Op basis van alle reacties is het HPB opgesteld. Het HPB concretiseert de (ruimtelijke) opgaven in het buitengebied tot 2040 op basis van huidige situatie, bestaand beleid, wet- en regelgeving, nationale programma's voor het buitengebied en trends en ontwikkelingen.

Met het Handelingsperspectief geven de Utrechtse regiogemeenten en het waterschap Vallei en Veluwe zichzelf een leidraad en hun partners een richting voor uitvoering van ambities in het buitengebied en houvast in de gesprekken met de provincie over het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). Het UPLG wordt de basis van het provinciale beleid en prioriteiten voor het landelijk gebied in de komende jaren en zal de transitie van het buitengebied moeten financieren.

Aanleiding

Het Handelingsperspectief Buitengebied voor het Utrechtse deel van de Regio Amersfoort op weg naar 2040 (hierna: HPB of 'het Handelingsperspectief') is één van de uitwerkingsprogramma's van [het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal!](#) Uw raad heeft dit Ontwikkelbeeld op [27 oktober 2021](#) vastgesteld. In het Ontwikkelbeeld is de koers bepaald om de groei van Regio Amersfoort in goede banen te leiden voor wonen, werken, bereikbaarheid en het buitengebied. Het Ontwikkelbeeld richt zich op de periode na 2030. Het Ontwikkelbeeld is globaal van karakter en behoeft op onderdelen concretisering. Dit geldt onder meer voor de diverse opgaven die ons buitengebied raken. Het Handelingsperspectief is de uitwerking van het Ontwikkelbeeld voor het landelijke gebied buiten de bebouwde kom van de zeven Utrechtse gemeenten van de Regio Amersfoort. Het vormt hiermee een aanvulling op het Ontwikkelbeeld.

De provincie Utrecht en de regiogemeenten zijn gezamenlijk opdrachtgever voor het opstellen van het Handelingsperspectief. Het Waterschap Vallei & Veluwe was een belangrijke partner in het proces en nam deel aan de stuurgroep. In januari 2023 heeft ons college de startnotitie van het HPB vastgesteld. U bent hierover met een [raadsbrief](#) geïnformeerd. Het HPB wordt nu ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraden.

Als bijlage bij dit voorstel is een illustratie van het gevolgde proces op hoofdlijnen opgenomen.

Op 23 januari jl. is tijdens een college-informatieavond een toelichting gegeven op de opgaven en processen die er spelen in relatie tot het buitengebied en op het voorliggende Handelingsperspectief [\[weblink naar de presentaties\]](#).

Ruimteclaims vragen om het maken van keuzes

In de regio lopen verschillende beleidstrajecten die van invloed zijn op de toekomst van het buitengebied. Denk aan de verandering naar natuurinclusieve, circulaire of klimaatneutrale landbouw, extra woningbouw en de versterking van natuur en recreatie. Voor al deze beleidstrajecten samen is veel meer ruimte nodig dan beschikbaar is. Dat vraagt om het maken van keuzes en het bedenken van slimme combinaties. De mogelijkheden hiertoe worden in het HPB behandeld.

Participatief proces

Voor de ontwikkeling van het HPB is bewust gekozen voor een participatief proces. Dit biedt ruimte aan verschillende belangen en verschillende toekomstbeelden. Dit proces, met diverse gebiedsateliers, heeft in de zomer van 2023 geresulteerd in een Groeidocument. Hierin staat de opbrengst van alle gesprekken en voorgestelde richtingen. Het Groeidocument is getoetst bij alle betrokkenen (belanghebbenden en raden), als een tussenstap richting het HPB. Het Groeidocument is in uw raad besproken op [datum invoegen - oktober 2023]. Op basis van alle reacties is het HPB opgesteld. Het HPB concretiseert de (ruimtelijke) opgaven in het buitengebied tot 2040. De basis is de huidige situatie, bestaand beleid, wet- en regelgeving, nationale programma's voor het buitengebied en trends en ontwikkelingen.

Via de gebiedsateliers zijn veel stakeholders betrokken bij het oplossen van een zeer complexe en uitdagende opgave. Er staan veel belangen op het spel van onder meer ondernemers/boeren, bewoners en overheden. Het Groeidocument, Consultatierapport en HPB geven een uitgebreide weergave van de uitkomsten van de gebiedsateliers en zijn hiermee waardevol voor het vervolg.

Opbouw Handelingsperspectief

In het proces zijn drie documenten opgeleverd, die als bijlagen zijn toegevoegd.

- Groeidocument: verslaglegging gebiedsateliers en denkrichtingen
- Consultatierapport: verzamelde reacties op het Groeidocument en het concept-HPB
- Handelingsperspectief Buitengebied: het eindrapport

In de hoofdstukken 2 en 3 van het Handelingsperspectief Buitengebied is beschreven met welke ontwikkelingen het buitengebied te maken krijgt en wat het gebied hier zelf van zegt. In hoofdstuk 4 worden de mogelijke

perspectieven geschetst voor bodem en water, het ecosysteem, het landbouwsysteem en het stedelijk systeem. Deze vier systemen moeten afzonderlijk goed blijven functioneren en onderling in balans zijn. In hoofdstuk 5 is een globale indeling naar gebieden voorgesteld waar duidelijke keuzes gemaakt worden en gebieden waar verschillende vraagstukken gecombineerd kunnen worden. In de zogenaamde 'prioriteringsgebieden' krijgen landbouw, stedelijk gebruik of natuur voorrang. In de verschillende 'combineergebieden' is ruimte voor een mix van landbouw, natuur, water, bebouwing, recreatie en bos. Opgenomen kaarten met prioriteringsgebieden en combineergebieden zijn illustratief en kennen geen 'harde' grenzen.

Beoogd effect

1. Leidraad en richting voor de toekomst van het buitengebied

Het Handelingsperspectief biedt de regiogemeenten, de provincie en het Waterschap een leidraad voor de toekomst van het buitengebied. Bovendien geeft het HPB richting aan partners in het buitengebied. Het HPB biedt houvast in de gesprekken met de provincie over het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) en de gebiedsgerichte aanpak. Het UPLG wordt de basis van het provinciale beleid en prioriteiten voor het landelijk gebied in de komende jaren. Het zal bovendien de transitie van het buitengebied moeten financieren.

2. Eensgezinde, krachtige uitvoering

Het Handelingsperspectief zorgt voor samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen in de regio. Het document maakt duidelijk dat het buitengebied zal veranderen en schetst mogelijkheden hoe dat te doen. Het vaststellen van het HPB draagt bij aan een eensgezinde en krachtige regio bij de uitwerking van het Utrechts Programma Landelijk Gebied.

Argumenten

1. Het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort vaststellen als regionale leidraad voor de transitie naar een toekomstbestendig en vitaal buitengebied.

- Het HPB vormt samen met het Ontwikkelbeeld de basis voor onze regionale ontwikkeling en positionering in de samenwerking met rijk, provincie en het waterschap.
- Het vaststellen van het HPB als leidraad doet recht aan de inbreng en inspanning van stakeholders en andere deelnemers aan de gebiedsateliers en de reacties die vele partijen hebben ingediend.

Het Handelingsperspectief vormt een leidraad voor:

- De transitie naar een toekomstbestendig en vitaal buitengebied;
- Het voldoen aan de huidige wet- en regelgeving en nationale programma's en het oplossen van het ruimtevraagstuk in het buitengebied;
- Het herstellen van een duurzame balans voor de systemen water, ecologie, landbouw en stedelijk gebied;
- Het verdelen van vrijkomende gronden;
- De vertaling van nieuw beleid en wet- en regelgeving naar de Regio Amersfoort.

2. Het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort inbrengen in de Gebiedsgerichte Aanpak van het Utrechts Programma Landelijk Gebied c.q. andere relevante programma's.

- Vraagstukken van beide initiatieven hebben overlap, maar zijn niet 1-op-1 aan elkaar te relateren. Zo gaat het UPLG over de hele provincie en het HPB over het buitengebied van het Utrechtse deel van de regio Amersfoort.
- Ons Handelingsperspectief is als het ware een tussenstap tussen de doelstellingen van het UPLG en de (nog te maken) gebiedsagenda van het UPLG voor onze regio. Het HPB biedt, samen met het Groeidocument en het Consultatierapport, waardevolle informatie voor de lokale doorvertaling van het UPLG via een gebiedsgerichte aanpak.

3. Opvolging van het HPB borgen en monitoren in samenwerking met andere overheden en betrokken stakeholders.

- Voor het daadwerkelijk maken van keuzes voor een vitaal en toekomstbestendig buitengebied is een integraal vervolg met betrokken partijen essentieel.
- We werken samen op basis van de bouwstenen, mogelijke oplossingsrichtingen en knelpunten uit het Handelingsperspectief en de globale kaart voor het prioriteren en combineren van functies.

Voorzetten van de samenwerking vraagt om:

- Een bottom-up en interactieve aanpak van overheidspartijen en regio;
- Aandacht voor bestaanszekerheid en de sociaal economische gevolgen voor ondernemers en inwoners;
- Het financieel belonen in plaats van gedeeltelijk compenseren van de huidige eigenaren en gebruikers van de gronden voor groenblauwe diensten;
- Gezamenlijke regie wanneer het gaat om vrijkomende gronden en stikstofruimte, in plaats van de provincie bepaalt;
- Het concretiseren van de opgave van het Utrechts Programma Landelijk Gebied, waarbij rekening wordt gehouden met reeds geleverde prestaties;
- Het verkrijgen van de benodigde financiering uit het landelijk transitiefonds.

Kanttekeningen

Tussen de start en de afronding van het HPB is er veel gebeurd met impact op het buitengebied. Denk aan de verkiezingsuitslagen van Provinciale Staten (maart 2023) en de Tweede Kamer (november 2023), de val van het kabinet, acties van het Stikstofcollectief en het uitblijven van een landbouwakkoord. Ook is het concept-UPLG verschenen met striktere kaders en doelen per gebied. Het zijn onder meer deze ontwikkelingen die ertoe geleid hebben dat het Handelingsperspectief op inhoud enigszins afwijkt van wat in de startnotitie is afgesproken. Het HPB is richtinggevend geworden en niet kaderstellend. De maatregelen van de uitvoeringsagenda illustreren hoe invulling kan worden gegeven aan de denkrichtingen en strategieën. Het vervolg moet uitwijzen welke maatregelen draagvlak kennen en haalbaar zijn. Gemeenteraden wordt daarom gevraagd het HPB vast te stellen.

Gedeputeerde Staten en het Dagelijks Bestuur van het waterschap zullen het document vaststellen, danwel ermee instemmen. Provinciale Staten en het Algemeen Bestuur van het waterschap ontvangen het Handelingsperspectief ter informatie.

Algemene risico's

Het HPB wordt aan alle gemeenteraden in Regio Amersfoort ter vaststelling voorgelegd. Op dat brede speelveld spelen meerdere, soms tegenstijdige belangen. Dat vraagt om nadere gezamenlijke uitwerking. Het vraagt ook om een houding waarbij partijen de gezamenlijk opgave én het gezamenlijke belang centraal stellen; vanzelfsprekend met behoud van democratische legitimiteit. De samenwerking met alle partners in dit Handelingsperspectief maakt het mogelijk meer aandacht te vragen én te krijgen voor de ruimtelijke opgaven en ambities in het buitengebied. Een alternatief is dat er verschillende losse afspraken en trajecten worden gemaakt. Hierbij bestaat het risico dat er weinig samenhang is tussen onderwerpen of tussen gebieden. Mogelijk ontstaan er zelfs concurrerende belangen. Juist met een gezamenlijk Handelingsperspectief wordt het mogelijk om een samenhangende en kansrijke richting in te slaan als vertrekpunt voor het Utrechts Programma Landelijk Gebied.

De uitkomsten van de landelijke verkiezingen kunnen leiden tot nieuw (aangepast) beleid vanuit het Rijk. Dit neemt niet weg dat voldaan zal moeten worden aan de Europees gestelde normen. Het HPB biedt voldoende handvatten om zowel op bestaand als nieuw beleid te anticiperen.

Kosten, baten en dekking

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties. De kosten voor het opstellen van het Handelingsperspectief Buitengebied worden financieel gedragen door Bureau Regio Amersfoort en de Provincie Utrecht. Het Handelingsperspectief is een leidraad en schetst mogelijkheden; de uitvoeringsagenda is een illustratie van mogelijke maatregelen. Financiële consequenties van de uitvoering worden separaat aan uw raad voorgelegd.

Aanpak / Uitvoering

Het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort is voor onze regio een leidraad voor de transitie naar een toekomstbestendig en vitaal buitengebied. Na vaststelling wordt het Handelingsperspectief Buitengebied ingebracht in:

1. het concept Utrechts Programma Landelijk Gebied en de Gebiedsgerichte Aanpak. Het uiteindelijke UPLG 1.0 zal, na diverse participatiemomenten voor de belanghebbenden en na het doorlopen van een PlanMER, in het eerste kwartaal van 2025 definitief worden vastgesteld door Provinciale Staten.
2. het programma Groen Groeit Mee (m.b.t. natuur en recreatie)
3. de Regionale Energiestrategie (m.b.t. energie)

De provincie moet de gebiedsgerichte aanpak voor de uitvoering van het UPLG nog uitwerken. De regio Amersfoort vindt het belangrijk dat deze aanpak de regio in zijn kracht zet. Daarom vragen we hier aandacht voor bij de provincie. De gebiedsgerichte aanpak van de provincie pakt niet alle thema's aan uit het HPB. Voor die thema's zal de regio samen met partijen bezien hoe hieraan een vervolg kan worden gegeven.

Duurzaamheid

De opgaven in het buitengebied komen voort uit de transities van klimaatverandering, energie, circulaire economie en grondstoffen, landbouw en voedsel en mobiliteit. Ze zijn afgeleid van internationale verdragen, wet- en regelgeving en nationale programma's. Een deel van de nationale doelen is door het Rijk toebedeeld aan de provincies en gemeenten. Het HPB zorgt voor samenhang tussen de verschillende opgaven in de regio. Het is daarmee een leidraad voor een duurzame ontwikkeling van het buitengebied.

Communicatie

Communicatieboodschap

'Handelingsperspectief geeft richting aan de toekomst van het buitengebied van regio Amersfoort'

De toekomst van het buitengebied staat onder druk. Dit komt onder meer door de afname van natuurwaarden, de stikstofdiscussie, klimaatverandering en conflicterende belangen tussen stad en land. Maar, wat betekenen al die ontwikkelingen voor de regio Amersfoort? En wat is het toekomstperspectief voor onder meer natuur, recreatie, landbouw of energie-opwek? Dát is beschreven in het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort.

Vele betrokken partijen in de regio dachten mee over de richting van het Handelingsperspectief. Denk aan agrariërs, natuurorganisaties en recreatiepartners. Met alle ruimtevragers in het buitengebied is gesproken over hun toekomstperspectief. De verschillende inzichten en belangen zijn opgehaald, besproken en afgewogen. Het resultaat is een Handelingsperspectief dat zorgt voor samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen in de regio. Het maakt duidelijk dat het buitengebied zal veranderen en schetst mogelijkheden hoe dat te doen.

Het Handelingsperspectief is daarmee een regionale leidraad voor de ontwikkeling van het Eemland, de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei. Het Handelingsperspectief wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024 vastgesteld door de gemeenteraden van Eemnes, Bunschoten, Baarn, Soest, Amersfoort, Leusden en Woudenberg. Het document is bovendien een belangrijk vertrekpunt voor het Utrechts Programma Landelijk Gebied. Dit programma stelt het provinciale beleid en de prioriteiten vast voor het landelijk gebied in de komende jaren.

Communicatie: samenwerking en participatie

Het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort is opgesteld door BVR Adviseurs in samenwerking met de 7 regiogemeenten, provincie Utrecht en Bureau Regio Amersfoort. Aan de totstandkoming ging een intensief proces vooraf van communicatie en participatie. Meer informatie over de gebiedsateliers en raadsbijeenkomsten vindt u op [deze webpagina](#) van Bureau Regio Amersfoort.

Na de vaststelling van het Handelingsperspectief Buitengebied vindt communicatie als volgt plaats:

- Nieuwsbericht op de website en social mediakanalen van Bureau Regio Amersfoort;
- Persoonlijk bericht naar alle stakeholders die in het proces zijn betrokken;

- Mededeling door regiogemeenten via hun communicatiekanalen en in huis-aan-huisbladen (o.b.v. bovenstaande communicatieboodschap).

Evaluatie

Niet van toepassing

Burgemeester en wethouders van Baarn,

drs. C.E. Creveld
gemeentesecretaris

M.A. Röell
burgemeester

Bijlagen:

- 876777 - Handelingsperspectief Buitengebied bijlage 1 Procesbeschrijving op hoofdlijnen
- 876777 - Handelingsperspectief Buitengebied bijlage 2 Handelingsperspectief
- 876777 - Handelingsperspectief Buitengebied bijlage 3 Groeidocument
- 876777 - Handelingsperspectief Buitengebied bijlage 4 Consultatierapport
- 876777 - Handelingsperspectief Buitengebied bijlage 5 Presentatie Handelingsperspectief